

Асафайло В.В.

*аспірант кафедри соціології та психології
факультету психології, політології та соціології*

Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОТИДІЯ ПОЛІТИЧНІЙ КОРУПЦІЇ У ПРОЦЕСІ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Протидія політичній корупції є важливим завданням для усіх країн, які ставлять метою економічний розвиток та політичну стабільність. Це обумовлено тим, що політична корупція, на відміну від повсякденної («побутової») спотворює увесь комплекс соціальних та політичних відносин, стає на заваді розвитку не одного індивіда, чи навіть окремої соціальної сфери, а суспільства у цілому.

Особливої ваги набуває протидія політичній корупції у країнах, що демократизуються. Ситуація ускладнюється тим, що у посттоталітарних суспільствах не сформовано дієвих інституційних запобіжників корупції. Навпаки, політична корупція перетворюється з девіації на норму, у політичних відносинах утворюються ієрархічні піраміди та корупційні цикли.

Важливість проблеми протидії політичній корупції у процесі демократизації обумовила появу достатньо великої кількості ґрунтовних праць, присвячених окремим політичним, правовим, соціокультурним та економічним аспектам протидії політичній корупції. Слід відзначити праці Л. Аркуші, О. Дудорова, В. Лукомського, Є. Невмержицького, С. Шалгунова, ін. Окремі аспекти протидії політичній корупції у широкому контексті соціальної трансформації та демократизації на пострадянському просторі досліджувались у працях В. Андрущенка, О. Бабкіної, Є. Головахи, В. Горбатенка, В. Полохала, М. Розумного, Д. Яковлева, ін.

У процесі переходу від авторитаризму до демократії політична корупція стає одним із основних факторів, який стає на заваді демократизації, ефективності та відкритості діяльності органів влади.

Повною мірою це стосується сучасного українського суспільства, у якому боротьба з корупцією була проголошена важливою складовою реформ, протидія корупції увійшла до порядку денного суспільства, мас-медіа та політичного класу. При цьому, відповідно до даних «Transparency International» 56% громадян України визначають корупцію як одну з головних проблем у державі, майже половина вважає, що на урядові рішення впливають олігархи, а 86% негативно оцінюють спроби української влади викоринити корупцію (понад 70 відсотків переконані, що уряд не зацікавлений у протидії корупції) [Див. детал.: 1].

У процесі протидії корупції українська влада спирається на підтримку партнерів з ЄС та США. Зокрема, 26 листопада 2016 року віце-прем'єр-міністр із питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Іванна Клімпуш-Цинцадзе та Комісар Європейського Союзу з питань Європейської політики сусідства та переговорів з розширення Йоганесс Ган підписали Угоду про фінансування заходу «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні» [3]. Відповідно до Угоди, Україна отримає 16,34 млн. євро, які мають бути спрямовані на посилення інституційної спроможності держави у протидії корупції.

У процесі трансформації державних інститутів політична корупція виступає одним із визначальних чинників, який стає на заваді демократизації. Саме політична корупція заважає формуванню суспільного блага та суспільного (колективного) інтересу. Натомість вона спрямована на нелегітимне перетворення суспільного (національного) багатства на приватне. Політична корупція є фундаментом олігархії, однією найнебезпечніших форм зловживання владою з метою індивідуального збагачення чиновників та політиків за рахунок інших соціальних груп. Більше того, на рівні вищих органів державної влади створюються такі правила гри, які унеможливають демократизацію. Тобто, політична корупція сьогодні пронизує усі стадії policy making (вироблення політики) – від визначення загальних правил та норм до імплементації (впровадження) політики.

Слід констатувати, що за період з 2014 по 2016 роки в Україні втілено досить багато ініціатив щодо протидії корупції. Це стосується як створення нових державних інституцій з метою протидії політичній корупції, так і суттєвих змін у свідомості громадян, їх ставленні до політичної корупції. Зокрема, дослідження Київського міжнародного інституту соціології переконливо демонструють зрушення у громадській думці: «поступово і

невпинно зростає частка населення, яке покладає відповідальність за боротьбу з корупцією на простих громадян (від 15,8% у 2007 році до 18,0% у 2011 році та до 24,0% у 2015 році)» [2]. Водночас 49,8% дорослого населення України допускає участь у корупційних діях з метою отримання певної вигоди (пришвидшити вирішення власної проблеми, обійти існуючі правила, ін.), а 37,4% декларує цілковиту неприйнятність для себе корупційної практики.

Незважаючи на достатньо велику кількість громадян, для яких корупція (у тому числі – політична) залишається прийнятною дією, можна говорити про певний прогрес у протидії політичній корупції. При цьому не можна недооцінювати роль припинення практики замовчування корупційних дій у мас-медіа у процесі демократизації.

Варто погодитись із тим, що «У процесі демократизації поставторитарних політичних режимів відбувається розширення впливу та зростання ролі комунікації в політиці. Для сучасної політичної реальності справедливим є твердження про важливість свободи слова. Як про «діагноз часу» все більше говорять про становлення глобального комунікативного простору, який продукує загальноприйняті стереотипи та створює поле можливих ідентифікацій...» [4, 185]. Це означає, що українське суспільство зробило перший крок у протидії політичній корупції – у інформаційному просторі створено атмосферу неприйняття корупції, а на рівні громадської думки закріплено тенденції до сприйняття корупції як негативного явища, що заважає демократизації.

Таким чином, протидія політичній корупції у процесі демократизації в Україні не може обмежуватись лише інституційним виміром, тобто створенням та ефективною діяльністю державних антикорупційних органів. Вона обов'язково має включати комунікативну складову з метою включення питання протидії корупції до порядку денного суспільства і влади, впливу на громадську думку, підвищення громадської та політичної активності як дієвого запобіжника політичній корупції.

Література

1. Власенко В. Transparency International: Українці вкрай невдоволені рівнем боротьби з корупцією [Електронний ресурс]. – 16.11.2016. – Режим доступу: <http://www.dw.com/uk/transparency-international-36403880>

2. Стан корупції в Україні. Порівняльний аналіз загально-національних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ftp://91.142.175.4/nazk_files/doslidzhennya/34.pdf

3. Україна та ЄС посилять і розширять співпрацю у питаннях боротьби з корупцією, а також в енергетичній сфері [Електронний ресурс]. – 24 листопада 2016р. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/ukrayina-ta-yes-posilyat-i-rozshiryat-spiivpracyu-u-pitannyah-38820>

4. Яковлев Д.В. Політична взаємодія як комунікативний процес : медіатизація, демократизація, раціоналізація / Д.В. Яковлев. – Одеса : Астропринт, 2009. – 288 с.

Васильченко О.М.

аспірант

Інституту міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ОНТОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНИХ КОНФЛІКТІВ

Сучасні дослідження в сфері міжнародної безпеки все частіше ставлять питання щодо альтернативного, міждисциплінарного тлумачення низки її компонентів та проявів. Яскравим свідченням цьому є концепт онтологічної безпеки.

Розробкою та дослідженням даного поняття, зокрема в практичних аспектах, займаються такі іноземні дослідники як Ф. Беренскотер, Б. Гігерік, Ш. Кей, С. Крофт, Дж. Мітзен, Дж. Мустафа, Б. Стіл, Ф. Хансен та ін. Їх наукові здобутки відкривають основні параметри сутності онтологічної безпеки як на національному, так і на міжнародному рівнях, особливо їх втілення в конфліктній динаміці.

українському ж науковому дискурсі проблематика онтологічної безпеки в даний період розвинута не так широко, і пов'язана натомість більше лише з питаннями національної безпеки та ідентичності, зокрема в роботах Н. Гайворонюк, В. Мандрагелі та ін. В свою чергу, нинішній російсько-український міждержавний конфлікт та потреба його розв'язання